
Pædagogisk læreplan for

Børnebakkens vuggestue og børnehave
2020

børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnebakken er en integreret 0-6 års institution bestående af 5 dagplejere, en 38 børns vuggestue og en ca. 60-74 børns børnehaveafdeling, beliggende på to matrikler med et par kilometer imellem. Det pædagogiske grundlag er forankret i Den ny styrkede pædagogiske læreplan og KIDS, hvor der arbejdes kontinuerligt med stærke/nære relationer, legefællesskaber og læringstemaer forankret i årshjul m.m. for at understøtte børnenes læring, dannelse, trivsel og udvikling

Vuggestueafdelingen er beliggende på Namsosvej 7 b midt i Maribo by tæt på boligblokkene Østre Park, hal, atletikstadion, bibliotek, naturområder m.m. Vuggestuen er inddelt på tre stuer med 13 børn på hver stue med fast omsorgsfuldt personale, som arbejder på tværs ved fælles aktiviteter. Stuerne er adskilt ved foldedøre, det giver mange muligheder for fleksible læringsmiljøer f.eks. med motorikbaner og musik/sang aktiviteter. Fællesrum er indrettet med ribber og stort boldbassin, samt et kreativt værksted, hvor der dagligt er 3-4 børn på skift. Der er en stor ny renoveret legeplads med masser af udfordrende aktivitetsmuligheder for både små og store vuggestuebørn. Der er sandkasse, gynger, rutsjebaner stor og lille, en tunnel, cykelbane, bålplads, baghave med huler, træer, legehuse og masser af vildnis med højt græs, krydderurter og blomster. Legepladsen er todelt og giver mulighed for leg og aktivitet mange steder i mindre grupper. Legepladsen er så stor, at den nemt kan rumme besøg fra Børnehaven eller arrangementer, hvor både dagplejen og børnehaven er samlet, hvilket vi er flere gange om året. Samt ved forældrearrangementer udendørs, hvor søskende og bedsteforældre altid er inviteret med.

Børnehaveafdelingen er beliggende på Sdr. Boulevard 88. Huset er af ældre dato og bygget i 1913 til andet formål. Der blev oprettet institution i 1967. Huset er charmerende med flere etager og mange rum, hvor der er skabt udviklende læringsmiljøer f.eks. et stort boldbassin rum for motorisk udfoldelse. Børnene har faste stuer og fast personale med fokus på stærke relationer. Der arbejdes meget på tværs, og alle børn kender hinanden rigtig godt. Hvert år samles kommende skolebørn på en stue. Det sker i april måned, hvor der er overgang til SFO af de ældste børn. Til institutionen hører en meget stor legeplads, som er beliggende i et særdeles naturskønt område, tæt på Maribo sø og skov lignende områder. Legepladsen er stor og udfordrende med kuperet terræn, teaterscene, cykelbaner, mindre frugtplantage, bålplads, fugleredegynger, rutsjebane, sandkasse omgivet af balancebom m.m. Vi har en spændende stor indhegnet baghave rig på dyre og insektliv i et vildnis af træer, krat og buske. Vi lægger stor vægt på udeliv, og børnene er ude minimum 2 timer hver dag. I sommerhalvåret og når vejret i øvrigt tillader det, foregår en stor del af livet i børnehaven på legepladsen, hvor der er indrettet et Naturværksted med base for kreativitet af al slags. Vi har et tilhørende skur med maling, papir, pensler, sakse, perler, naturmaterialer osv til dagligt brug.

I børnehaven kommer vores 5 dagplejere fordelt på onsdage og torsdage, hvor børnene afleveres af forældrene og hentes igen om eftermiddagen. Det giver dagplejebørnene rig mulighed for at lære hinanden at kende, samt øvrige dagplejere. Dette er en stor fordel i forbindelse med gæstepasning, hvor vi altid arbejder på at gæste placere hos kendte voksne. Vi har et grupperum med puslefaciliteter og sove terrasse, som er dagplejens eget. I legestuen foregår mange aktiviteter. Hver uge fordeler dagplejerne sig i huset. De mindste børn er i trygge rammer i legestue lokalet og de største børn benytter resten af huset og legepladsen sammen med en dagplejer. Ved overgang til børnehaven, er det en stor fordel, at børnene kender institutionen.

Børnebakkens afdelinger arbejder meget på tværs. Vi har flere fælles arrangementer om året for at skabe gode oplevelser/fællesskab og muligheder for, at børn og voksne lærer hinanden at kende på tværs i trygge og tillidsfulde rammer. Af fælles aktiviteter kan nævnes hal dage, hvor vi lejer Maribohallen med motorikbaner, karnevalsoptog gennem Maribos gader, Sct. Hans fejring med bål og sang i vuggestuen, St. legedag i børnehaven m.m.

Af individuelle aktiviteter i afd. kan nævnes Lucia arrangementer, julehygge arrangementer, sommerfester, koloni for de største af børnene. Der er altid stor opbakning til vores forældrearrangementer, hvor søskende og bedsteforældre er inviteret med.

Kom meget gerne forbi for et kig. Vi vil også her tage rigtig godt imod jer.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

”De centrale elementer er:

§ **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.

§ **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

§ **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.

§ **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

§ **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

§ **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

§ **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

§ **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

§ **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- § Børnesyn
- § Dannelse og børneperspektiv
- § Leg
- § Læring
- § Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Vores opgave, udspringer af nedenstående, som er udarbejdet i Dagtilbud/skole 2018

SOLL

Vision . Sammen om læring og livsduelig.

Mission. Vi arbejder ud fra en helhedstænkning på børne- og unge området 0-18 år. Vi har fokus på at den tidlige indsats i alder og i forhold til opstået problem er helt afgørende for børn og unges læring, dannelse og udvikling samt for bekæmpelse af læringsulighed. Vi arbejder med evidensbaseret læringsledelse og prioriterer kompetenceudvikling hos ledere og medarbejdere højt.

Værdier: Det skal være inspirerende, udfordrende og lærerigt at være barn og ung i Lolland kommunes Dagtilbud og Skoler. Vores børn skal møde voksne, der begejstrer og stimulerer deres nysgerrighed og lyst til at være, lære, opleve og dannes. Vi vægter børn og unges medbestemmelse og medindflydelse i et ligeværdigt samspil.

Vores mission, vision og værdier udgør tilsammen vores retning. Det er det, vi fokuserer på og sammen bestræber os på at nå.

Læringssynet 0-18 år

I et 0-18 års perspektiv arbejder vi med at skabe betingelser, hvor børn og unges nysgerrighed, lege og lærelyst og motivation bliver imødekommet. Det betyder, at ledere og medarbejdere arbejder målrettet på at skabe situationer, som åbner for børn og unges engagement, trang til at udforske og glæde ved at lære nyt.

Læringssynet fordrer ledere og medarbejdere, der med personlighed, engagement og professionalisme evner og har lyst til sammen med børn og unge at skabe læringsmiljøer præget af tillid, gensidig respekt og tydelige forventninger i et klima, hvor det er trygt at lege, eksperimentere, prøve og lave fejl.

Barnesynet:

Børn er forskellige og ethvert barn har værdi i sig selv. Alle har noget at bidrage med og udvikler sig i forskellige tempi. I forhold til det har børn brug for, at de voksne giver udfordringer og omsorg. De skal give plads til, at der lyttes og involveres, samt bringe alle børns forskelligheder i spil i leg, rutine- og spontant opståede situationer, samt vokseninitierede aktiviteter.

Dannelse og børneperspektiv:

Dannelse er en rettesnor for måder at handle på som barn og kunne indleve sig i andre. Det er her værdierne forankres i personligheden gennem aktiv deltagelse i hverdagssituationerne, hvori barnet oplever medbestemmelse og indlevelse. Barnet indføres i den kultur, som de er en del af i respekt for andre.

Legen:

Legen skal fremme børns fantasi, virkelyst, sprog, identitet og kompetencer som et grundlag for dets personlige og sociale udvikling og læring. Legen er en gennemgående del af institutionslivet i Børnebakken. Nogle gange spontan og nogle gange med hjælp fra voksne.

Kommunikation og sprog: Der bliver gennem hele dagen sat ord på alt, hvad vi gør og bl.a. legen er derfor også med til at styrke den sproglige udvikling.

Kultur, æstetik og fællesskab: Legen kan også blive en kulturel oplevelse f.eks. ved at klæde sig ud eller lege "far, mor og børn". Ved højtider kan vi f.eks. også bringe noget fra højtiden i spil. F.eks. lege nisser eller julemand.

Natur, udeliv og science: Udenfor, både på legepladsen og på tur er der en masse ting der kan undersøges og leges med. Blade kan bruges på mange måder, krible krable kan undersøges, vandet kan plaske eller hældes op i noget osv. Mulighederne er uendelige.

Alsidig personlig udvikling: Alle aktiviteter gennem dagen kan styrke den personlige udvikling og legen er en god mulighed for at barnet kan lære om "hvem er jeg": hvad kan jeg, hvor er mine grænser, hvor meget kan jeg få lov til at bestemme, hvad kan min krop og min stemme, hvem kan jeg lide at lege med, hvad kan jeg bruge de voksne til osv.

Læring:

Børn lærer ved at kommunikere gennem sang, bevægelse, historiefortælling, male, tegne osv. Børn skal erfare ved at være aktive deltagere i lege og i udforskning, hvor de kan bruge sanser og krop. De skal udfordres i at undersøge, eksperimentere gennem leg og med materialer, hvor

de har indflydelse, har mulighed for at være innovative og kreative, men også hvor de kan fejle, øve sig og slippe fantasien løs. Børnene skal føres videre i den kognitive, sociale og følelsesmæssige udvikling, det sker gennem en kontinuerlig vekselvirkning mellem rutine, vokseninitierede aktiviteter og børneinitierede lege. Det er vigtigt, at de voksne går i lære i børns leg for at blive kloge på, hvad der optager dem og hvordan de kan udfordres i deres udvikling og læring.

Børnefællesskaber:

Al leg, dannelse og læring sker i sociale fællesskaber mellem børn og voksne i hverdagen. Det er samspillet mellem børn/børn og børn/voksne, som skaber fællesskabet. Der skal være plads til nye relationer og til at afprøve forskellige positioner både i leg, rutineopgaver og vokseninitierede lege. Mobning forebygges og den voksne er bevidst om at skabe balance mellem den enkelte og gruppen/fællesskabet.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi har fokus på nøglebegreberne ud fra KIDS, relationer, leg og aktivitet, samt fysiske omgivelser

I 2019 blev der holdt individuelle udviklingssamtaler v. leder med alle medarbejdere ift. hvordan de så egne kompetencer. Dette for at kunne udvikle børnenes kompetencer. Spørgeguiden er lavet ud fra de seks læreplanstemaer og KIDS. (Pia) Dette for at inspirere, motivere og udfordre

refleksionen, samt skabe et fundament i udvikling for at understøtte et trygt læringsmiljø, hvor legen er grundlæggende, og der er meningsfulde pædagogik hele dagen.

Vi er kontinuerligt bevidste om at have didaktiske overvejelser over, hvorfor og hvordan læringsmiljøerne understøtter børnenes trivsel og læring og ikke mindst en oplevelse af at høre til. Vi arbejder med systematik ift. at kende den enkelte og børnegruppen, deres alder og udviklingsniveau, potentialer og evner. Vi skal være nysgerrige på, hvad barnets perspektiv er, hvad er de optagede af, og hvad deltager de i.

Vi reflekterer løbende over vores rutine situationer som garderobe af og påklædning, spisesituation, samling m.m.,

Vores vokseninitierede aktiviteter er forankret i et årshjul, hvor vi arbejder i emner under temaerne i Den styrkede læreplan eller ift. projekter f.eks. Dannelsesrygsækken, klar, parat, kulturstart.

De spontane lege og aktiviteter er der skabt rum og plads til.

Vi er guidende og vejledende i børns leg og i konflikthåndtering

Vi reflekterer over, hvordan børnene trives og udvikler sig på stuemøder/refleksionsmøder månedligt, hvor det faste stue personale holder møder, samt på personalemøder. Der planlægges og justeres ud fra det. Der er møder månedligt.

I vuggestuen har vi indtil 2022 muligheder for at arbejde mere målrettet med refleksion møderne, som er opdelt i møder med forskellige dagsordener. Der planlægges og justeres ud fra det.

Vi har 2 pædagogiske assistenter, samt en pædagog ansat i puljemidler mhp. tidlig indsats. Der af specifik nedenstående dagsorden, som der skiftes med på hvert andet møde.

Refleksionsmøde 1:

- Mål ift. læreplanstemaer og årshjul
- Aktiviteter/læringsrum
- leg
- relations arbejde mellem børn og voksne

Evaluering af ovenstående, hvad er der af udfordringer, hvad lykkedes vi med, hvad kan vi gøre anderledes.

Refleksionsmøde 2:

- Børnegruppens udvikling og trivsel generelt og individuelt
- Børn i udsatte positioner
- Struktur i hverdagen
- Forældresamarbejde.

Det fysiske rum både inde og ude er jævnligt til debat. Vi bruger KIDS spørgsmålsskema som udgangspunkt for og tjekliste ift at give børnene mulighed for at undersøge, fordybe og eksperimentere. Det fysiske rum skal kunne forandre sig i forhold til behov. Det kan være bevægelse, sang, gå på opdagelse. Vi er især opmærksomme på udvikling af uderummet, da vi har en beliggenhed, som giver uanede muligheder og vi har erfaring for, at mange af børnene trives bedre ude, da forholdene indenfor er trange. Der er ligeledes evidens for, at børn som opholder sig meget ude er mindre syge.

Vi arbejder med jeg-fortællinger for at blive bevidste om børneperspektivet, snakker daglig med børnene, observationer, dialog profiler, sprogvurderinger, DPU, individ og gruppe trivsel, uformel

og formel feedback kultur, hvordan er vores samspil med børnene, gør brug af relationscirkler. Det relationelle og samspillet med børnene er helt basalt, men også hvordan de voksne har det med hinanden er af stor betydning for at skabe et trygt læringsmiljø.

Bruger af og til øvelsen at tage billeder af hinandens stuer, læringshjul, der arbejdes med kollegial feedback. Hvad får børnene ud af det og det.

Der er udarbejdet årshjul for arrangementer i den enkelte afdeling og fælles.

Dagligdagen bygger på børns behov for forudsigelighed, genkendelse og synlig struktur.

For os hænger planlægning af læringsmiljøer, fysisk som psykisk, og evaluering sammen i en kontinuerlig bevidsthed. Vi arbejder med at skabe god pædagogik hele dagen. Det være sig i vokseninitierede aktiviteter, rutine situationer og spontane situationer, samt i alle mellemrum. Det være sig også kl. 7.15 om morgenen og kl. 16.30 om eftermiddagen, hvor der er færre børn og dermed mulighed for at være mere tæt med en voksen.

Planlægning af dagen er inddelt i intervaller. Der er stor overensstemmelse mellem vuggestue- og børnehave afd. Åbning, lukning, morgenmad, formiddagsmad, frokost, eftermiddagsmad. Aktiviteter og leg ind imellem indenfor, udenfor og ture ud af huset.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældresamarbejdet er af største betydning for børnenes udvikling, trivsel, læring og dannelse. Det er vigtigt for os i Børnebakken, at forældrene er trygge ved og har tillid til det personale og den institutionsafdeling, hvori de afleverer og henter deres børn hver eneste dag. Det er vores opgave at være imødekommende, venlige, sige godmorgen til alle både forældre og i særdeleshed barnet. Barn og forældre skal fra de træder ind i institutionen føle sig set og værdsat. Det samme gælder ved afhentning, der siges farvel til alle børn og forældre. Gerne med en lille hverdagshistorie.

Forældrene skal være så trygge og have så meget tillid til os, at de i hverdagen og ved forældresamtaler, kan komme med store såvel som små ting. De skal føle sig set, hørt og

forstået. Det gælder både på hverdagsniveau, men også i den almene og i den svære forældresamtale.

I vuggestuen, hvor barnet typisk kommer efter at have været hjemme hos mor og far i et lille miljø, er mødet med institutionen af største betydning.

Vi "inviterer" barn og familie ind i institutionen ved at sende et velkomstbrev som det første, vi glæder os til..... I brevet er der oplysninger om stue og navn på voksne, som barnet skal være på. Ved første besøg aftales der 1. formelle forældresamtale. Vi har en spørgeguide fælles på Dagtilbudsområdet, som er udgangspunktet for en dialog med forældre, hvor vi sammen bliver klogere på, hvordan vi i et fælles samarbejde skaber de bedste rammer og vilkår for barnet.

Ved første besøg har vi besluttet, at vi giver forældrene vores velkomstfolder med hjem i papirform. Vi har både en forældrefolder på dansk og en pixiudgave til forældre af anden etnisk herkomst. Den er introduceret i Lolland kommunes sprogskole, så den oversættes og understøtter en bedre helhedstækning ift. kultur i danske institutioner m.m.

Når barnet har gået 3 mdr. i institutionen tilbydes forældrene endnu en samtale, en samtale, når barnet bliver 2 år, en samtale igen ved overgang til børnehave, ved 3 mdr.'s ophold i børnehaven, midtvejs i børnehaven og igen ved overgang til skole.

Til brug ved understøttelse af en forældresamtale bruges redskabet Dialoghjulet, hvori institution og forældre har taget stilling til barnets kompetencer og evt. udfordringer. Det er vigtigt for os, at vi ikke bruger dialoghjulet alene, men at det kun er en del af samtalen. Vi skal justere os i forhold til, hvilke forældre det er og lige præcis deres behov for, at det kommer pågældende barn til gode. Vi reflekterer kontinuerligt i hverdagen, på stuemøder og personalemøder, deltager i kurser. Dette for at være så professionelle og opdaterede over egen tilgang til forældrene og kommunikationens og dialogens betydning i samarbejdet.

Ved overgang til skole inviteres forældrene til et møde, hvor de også møder kommende SFO og skoles ledere.

Vi har i årets løb en del planlagte forældrearrangementer, hvilket vi oplever at have stor opbakning til. Vi inviterer også altid barnets bedsteforældre og søskende med. Ved hvert arrangement ligger det os på sinde at have aktiviteter, som barnet skal lave sammen med sine forældre, så de går hjem med en fælles oplevelse.

Ved familier i udfordringer er der forskellige veje. Vi har redskaber som dialoghjul, familiedialog, opfølgende samtaler hver 3. måned med socialrådgivere, helhedsorienteret sagsbehandling, samarbejde m. krisecenter med udgangspunkt i som oftest mor.

Vi er i vuggestuen bevidste om så tidlig professionel opstart på forældresamarbejdet som mulig. Vi arbejder på at være guidende og vejledende i forældrerollen. At være stærke fagligt og kommunikativt. Vi oplever en del usikre førstegangsførelse. Vi forsøger at være så konkrete som muligt i, hvad forældrene kan arbejde med hjemme, små overskuelige opgaver f.eks. i forbindelse med måltider, godnat læsning, hvor meget bestemmer barnet og hvornår.

Ved info om livet i Børnebakken bruges Intra, opslagstavler flittigt.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Se ovenstående. Forældresamarbejdet er helt grundlæggende i den sammenhæng. Dernæst er personalets professionelle tilgang til børnene hel basal for at understøtte børn i udsatte positioner. I institutionen er det opgaven at tilrettelægge en hverdag, hvor der er plads til børnenes forskelligheder. Vi arbejder kontinuerligt og reflekteret på at forstå barnet. Vi bruger refleksionsmøder, personalemøder, åben rådgivning v. psykolog, tale- hørepedagog, sundhedsplejersker, PPRC, diverse redskaber DPU m.m. som baggrund for det pædagogiske møde med barnet, relationen og nærværet til barnet opfatter vi som den væsentligste betydning for barnet.

Børn i udsatte positioner kan være meget forskellige med diverse udviklings- og adfærdsforstyrrelser. Vi arbejder på, at så mange medarbejdere som muligt arbejder med f.eks. pictogrammer og har en specialviden. Vi arbejder med almen pædagogik og specialpædagogik. Børn i udsatte positioner har generelt brug for genkendelighed, forudsigelighed, tydelig struktur, højt til loftet, derfor indrettes hverdagen også ud fra det perspektiv. Høj grad af ude liv eks.

Samspilstemaerne, udviklet af er omdrejningspunkt for det pædagogiske virke mellem børn og voksne. Størstedelen af personalet har været på kursus i ICDP.

De otte samspilstemaer:

1. Vise positive følelser- vise at man er glad for barnet
2. Tilpasse sig barnet og følge dets initiativ
3. Tale til barnet om ting, det er optaget af, og prøve at få en samtale i gang
4. Give ros og anerkendelse for det barnet kan
5. Hjælpe barnet med at fokusere dets opmærksomhed
6. Give mening til barnets oplevelser af omverden og udtrykke entusiasme
7. Uddybe og give forklaringer
8. Hjælpe barnet med at kontrollere sig selv ved på positiv måde at sætte grænser for det- ved at vejlede det og vise positive alternativer.

Relationer, bedste venner og fællesskab er vigtigt for alle børn.

I hverdagen tilrettelægges vi aktiviteter i mindre grupper og med særligt mål for øje så vidt det er muligt. I f.eks. spisesituationen indtager børnene måltiderne i små mindre grupper med faste voksne.

I vuggestuen har vi et særligt kreativt rum, hvor der næsten dagligt er aktiviteter for 2,3 eller 4 børn.

Vi har særlig mulighed i at arbejde i mindre grupper med børn v. specialpædagog, som strukturen er nu. Der er ny struktur på vej, hvor nogle børn i udsatte positioner kan visiteres dertil.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 2

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Gennem de sidste 5-6 år har vi arbejdet med en struktur, hvor vi samler de kommende skolebørn pr. 1. april på en stue. Vi har to stuer, hvorfra de ca. 5 årige børn, samt en kendt personale rykker i ældstegruppen. Det er en gruppe på ca. 15-20 børn. Læringsmiljøet tilrettelægges med det perspektiv, at børnene stadig er børnehavebørn. Vi arbejder ikke med undervisning, men skaber miljøer og aktiviteter som er alderssvarende for denne gruppe.

Der er udarbejdet et årshjul i samarbejde med Blæsenborgskolen. Da vi lokalt også afleverer en del børn til privatskole, følger vi næsten samme årshjul. Der er åbent hus arrangementer på privatskolen, som vi ikke deltager i. Det er vigtigt for os, at børnene oplever samme gode overgang til skole uanset hvilken. I dette årshjul er der indlagt besøg af kommende SFO personale i børnehaven, samt besøg på SFO'en og skolen. Vi besøger begge skoler mange gange. Der inviteres til teaterforestilling eller andet af SFO/Skole. Børnenes

kompetencer og skoleparathed udarbejdes v. dialoghjul, skoletest v. PPRC. Hvis der er tale om skoleudsættelser hjælpes forældrene til det, sendes medio december.

I årshjulet har vi desuden en årlig tilbagevendende koloni i september, som ryster børn og voksne endnu tættere sammen.

Fokus områder for det pædagogiske arbejde med ældstegruppen i børnehaven er forankret i Den styrkede pædagogiske læreplan.. Særligt kan nævnes: Selvhjulpenshed, sociale og kommunikative kompetencer - at formindske impulsiv og tankeløs adfærd hos børnene, at formindske aggression- genkendelse af frustrerede følelser, opnå selvkontrol, erkende egne følelser, aflæse andres følelser, tage andres perspektiv og reagere empatisk over for andre.

Vi deltager i dannelsesrygsækken, parat, start kultur, som giver børnene indblik i den kreative og fantasifulde verden.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi har årlige tilbagevendende karnevalsoptog, som sker i et samarbejde med Maribo Handelsstandsforening, samt Lollands musikskole.

Øvrigt samarbejde m. Musikskolen f.eks. ved besøg på musikskolen, forældrearrangementer.

To gange årligt lejer vi hallen til fælles St. legedag for Børnebakkens børn, dagpleje, vuggestue og børnehave.

Vi besøger jævnligt bibliotek. Der samarbejdes om bogpakker til vuggestuen ud fra pågældende læreplanstema.

Vi er hver sommer deltagende i diverse arrangementer på Frilandsmuseet. Der kan være særlige arrangementer, som planlægges ud fra ønsker på Stiftsmuseet.

Ældstegruppen besøger f.eks. Rådhuset, vi har arbejdet med demokrati, hvor vi besøgte byrådssalen med borgmester. Der blev holdt afstemning.

Pynter op i banker til jul eller på forældres arbejdsplads.

Besøger ældrecentret Margrethecentret og Søndersøhjemmet, optræder m. sange, slår katten af tønden.

Handler ind sammen med børnene byens butikker.

Deltager i onsdagsmarked hver sommer, har optrådt med sange ved åbning for befolkningen i Maribo.

Bruger lokalområdet naturskole som koloni hvert år. Vi cykler langs søen, forbi Domkirken osv.

Får flere gange årligt besøg af musikere v. samarbejde m. Søllested spillemandsdragt.

Bruger atletikstadium v. Maribohallen, besøger spejderhytter v. børnehaven.

Ved forældrearrangementer har vi "hyret" landmænd m. traktorer, får, heste osv.

Deltagelse i Landsdækkende Dannelsesrygsæk, hvor der sker aktiviteter lokalt f.eks. Fuglsang og Billedfabrikken.

Teater og film på Maribos kulturværk.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi vurderer løbende på både det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. Hvad siger børnene, hvad oplever vi .

Ved årlige børnemiljøvurderinger gennemgås det igen, om der er udtalelser eller generelle betragtninger konkret hos deltagende børn.

Vi har brugt og bruger KIDS materialet. Tager ind i mellem billeder af hinandens stuer, feed back på, hvad vi oplever ved hinandens læringsmiljø, hvad tænker vi om legeplads osv.

Læringsrum/områder i rummet såvel inde som ude har lige stor vægtning.

Vi lægger også vægt på, at fantasien og kreativiteten har gode udfoldelsesmuligheder.

Opdeling af læringsrum kan blive for rigide.

Vi har ikke nødvendigvis pæne arealer eller pæne rum. Men et psykisk rum, hvor det er dejligt, udviklende og inspirerende at lege, hvor børnene må bruge sig selv, materialerne som jord, sand, vand m.m. Samt flytte ting rundt, dukkekrog er ikke kun dukkekrog.

Det psykiske rum- der er ikke skæld ud kultur. Der er guidende, empatisk og indlevelse ift barn-voksen og barn-barn

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- § Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- § Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- § Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Handlinger :

Barnet skal i Børnebakken have mulighed for:

- At opleve glade, positive og nærværende voksne
- At opleve at institutionen og forældre samarbejder
- At opleve synlige og tydelige voksne
- At føle sig påskønnet og holdt af
- At opleve tryghed og tillid
- At opleve vi er forskellige og lære sig selv at kende
- At være med i sociale sammenhænge med børn og voksne
- At opleve en forudsigelig hverdag, som samtidig er udfordrende, spændende og sjov
- At kunne sige til og fra
- At opleve at alle følelser accepteres
- At opleve succes
- At få støtte i det, der er svært og få hjælp til at sætte ord på følelserne
- At opleve et afstresset miljø, hvor der er tid til leg og fordybelse
- At få støtte i at knytte venskaber til andre børn
- At opleve sig værdsat og respekteret
- At få støtte til at forstå og respektere egne og andres opfattelser og følelser
- At føle selvverd
- At opleve medbestemmelse
- At opleve selvbestemmelse

Hvordan kan vi styrke barnets personlige udvikling

Ved at: **Have tæt samarbejde med forældre.**

- Eks. Vi lægger stor vægt på den daglige snak om, hvordan det er gået i vug/børnehave for at kæde institution og hjem sammen. Formelle samtaler v. spørgeguide, 3 mdr. samtaler osv.

- Orientering om livet i Børnebakken via Intra med tekst og billeder
- Bruger tavler til daglig information
- Vi har mange traditioner og arrangementer, hvor forældre, søskende og bedsteforældre inviteres

Se det enkelte barn og dets kultur

- Vi giver os god tid til indkøringsfase, så forældrene er trygge ved institutionen. Vi tilbyder forældresamtaler.
- Tager hjem til barnets fødselsdag eller bare på besøg (Ved projekt, hvor bor vi)
- På børnenes garderobepladser og på deres skuffer(Børnehaven) er der billeder og navne.
- Tager hånd om barnet og dets familie i krisesituationer f.eks. ved skilsmisse, sygdom og dødsfald. Til hjælp har vi sorgplan/kasse med bl.a. indeholdende relevant litteratur og højt-læsningsbøger til børnene.

Have positiv tilgang til barnet

- Vi taler med børnene og ikke til dem. Vi lytter aktivt og er spørgende. Vi er åbne og har imødekomende mimik og kropssprog. Vi siger altid goddag og farvel til børnene.

Snakke med børnene om dagens oplevelser

- Vi bruger spisesituationen, garderoben, gåture og samlingen, som et naturligt rum, hvor vi snakker med børnene om alt mellem himmel og jord.
- Fortælle historier, eventyr, se film og teater og snakke med børnene om det.
- Vi har billedbøger, som altid er i brug. Vi har tilbud om teaterforestillinger. Nisseteater til jul. Kommende skolebørn hører Villads fra Valby hvert år.
- Små optrædende på teaterscenen og ved forældrearrangementer, hvor børnene optræder med sang og andet.

Stille alderssvarende krav:

- F.eks. hjælper både vuggestuebørn og børnehavebørn ved borddækning osv.

Støtte barnet i dets valg af løsninger i forskellige situationer.

- F.eks. ved barnets spørgsmål om, hvad de skal have på af tøj på legepladsen, hjælper vi barnet ved at spørge, hvordan synes du vejret ser ud, er det koldt eller varmt, skinner solen eller regner det osv.

Have fokus på at stille spørgsmål frem for svar.

- Eks. Hvordan følte du det? Eller hvad skete der? Eller blev du ked af det?

Skabe trygge, forudsigelige og udfordrende rammer for barnet:

- Børnene har faste grupper, hvor de er sammen med jævnaldrende og har faste voksne i en struktureret og genkendelig hverdag f.eks. faste spisetider. De fysiske rammer er indrettet efter alder. F.eks. er legetøjet placeret i højde, så vuggestuebørnene kan nå det.

Skabe nære relationer til det enkelte barn:

- F.eks. er kropskontakten en vigtig del heraf. Børnene elsker en god "slåskamp" eller tumletur. Vi giver mange knus og kram. Holder et barn i hånden eller tager det på skødet, som det naturligste i verden.

Skabe identitetsfølelse og sammenhæng mellem institution og hjem

- Daglige snakke, legetøj med hjemmefra. Opfordre forældre til at tale om billeder m.m. fra Intra

Hjælpe børnene med at sætte ord på deres følelser, som derved udvikler børnenes sociale og følelsesmæssige kompetencer

- F.eks. siger vi til barnet, jeg kan se, at du er ked af det, savner du din mor. Eller i konflikter, hvor vi støtter børnene i at sætte ord på deres følelser.

Se det enkelte barn som en unik person

- F.eks. siger vi. Lige nu taler Mathias, om lidt bliver det din tur. Nævner i forskellige sammenhænge børnenes positive sider overfor hinanden.

Støtte barnet i at kunne selv:

- F.eks. siger vi, du skal prøve at tage strømperne på, hvis du ikke kan, hjælper jeg dig

Arbejde med projekter f.eks. KEND DIN KROP og KEND DIN BY

- Vi besøger eksempelvis børnenes hjem og tager billeder af deres hus.

Børnene er delt i alderssvarende grupper, ture ud af huset eller i dreng/pige grupper

Arbejde med positiv konfliktløsning

- Der er aldrig en vinder og en taber i en konflikt, men altid nogle som bliver klogere. Vi er opmærksomme på vores rolle, som børnene spejler sig i. Ingen børn skal gå fra en konflikt og føle sig mindreværdige. Lytte til hvert barns opfattelse af situationen.

Have fysiske rammer, som tilgodeser barnets behov for leg, eksperimenteren og udfoldelse.

Vi har huse/afdelinger med mange hjørner og kroge med forskellige ting og formål.

Barnets styrkesider ses ved, at barnet

- Udstråler jeg er
- Har forståelse for samspillet mellem jeg'et og omverdenen
- kan lege alene
- udviser en nuanceret viden/begrebsverden
- er selvhjulpen
- kan motivere sig selv
- er bevidst om egne og andres følelser
- kan arbejde alene
- tør tage initiativer
- kan udtrykke sig og gå i dialog
- viser glæde og hviler i sig selv

- kan koncentrere sig
- kan modtage og forstå en besked
- kan udtrykke sine meninger
- Viser et nuanceret følelsesliv

Hvad har vi i i vores institution og afdelinger, der udfordrer/udvikler den personlige kompetence:

- Barnets voksne- rollemodeller- forskellige ressourcer
- Sanserum- kuglebad- afslapningsmadrasser- puderum
- Værksted - træ- værktøj - maling - diverse materialer
- køkkenaktiviteter- bagning- madlavning m.m.
- Dukkekrog, diverse legekasser
- Barnets garderobe, skuffe
- Køleskab til egne madkasser
- Udklædningstøj/spejle
- Bøger- spil - legetøj
- Musik
- Billeder af børnene i forskellige situationer, hængt op rundt omkring

Legepladsen:

- En udfordrende legeplads, naturværksted, cykelplads, rutsjebane, fugleredegynger, klatretæer, teaterscene, bålplads, legehuse, sansebede, krat og buske til at gemme sig i .

Nærmiljøet : Skov- vand- baghave- Bønnersvig- legeplads ved kajakklub, atletikbane v. Maribohallen, koloni v. Naturskolen.

BARNETS KOMPETENCER AFDÆKKES VED DIALOG HJUL

Aktiviteter i vuggestuegruppen 0-2,10 år, som støtter den personlige kompetence

- Barn/voksen kontakt - Se det enkelte barn, anerkender, opmuntring, støtte, masser af kropskontakt, knus, kram, sidde på skødet, tumlelege, kildeture
- Udtrykker meninger/følelser- vi støtter barnet i at sige, jeg vil ikke ha´det, prøv at se på ham/hende kan han /hun lide det, du gør.
- Puslesituationer- snakker, laver sjov, pludrer med barnet, øver hvad de forskellige kropsdele hedder
- Sanglege. sange med fakker eller ting
- Anerkender handlinger, det var godt du hjalp til med at tørre bordet af
- Vi stiller små opgaver- gå ud med din kop, smide mundkluden i skraldespanden, finde bestemt legetøj, hjælpe med at rydde op, hjælpe med at dække rullebord, dække bord osv.
- Lege - borte tit tit, giver og modtage legetøj, gentage lege, øve barnet i at tage initiativ, Hvad kunne du tænke dig at lege med- give børnene valgmuligheder.
- Af- og påklædningssituation- motivere barnet i at kunne tage tøj på- selvhjulpen
- Goddag og farvel- siger altid goddag og farvel til barnet med barnet nævnt. Give plads til at være ked af det, når mor og far går, trøste og lytte
- Spisesituation- Udtrykke behov for mere mad, snakke om maden, hvad er det vi spiser, øve sig i at spise forskellig mad f.eks. forskellig frugt/grøntsager om formiddagen.
- Gruppeopdeling: Børnene er inddelt i alderssvarende grupper ved aktiviteter og ture ud af huset.

Aktiviteter i børnehavegruppen (2.10 år - skolealder), som støtter den personlige kompetence

- Barn/voksen kontakt: Se det enkelte barn, give anerkendelse, opmuntring, støtte, masser af kropskontakt, knus, kram. sidde på skødet, tumlelege, kildeture og for sjov slåskampe.
- Projekter, Hvor bor vi ,Hvor arbejder min mor og far, Kend din krop, Besøg min skole m. fl
- Daglige snakke om følelser, sociale sammenhænge, det enkelte barn og gruppen, følelser kan være forskellige fra person til person, accept af hinanden, at hjælpe hinanden- ikke drille eller mobbe, at lære impuls kontrol- hænderne i lommen eller tælle til ti.
- Samling: Vi arbejder med at barnet tør være i centrum, at lytte, at vente på hinanden, forstå en kollektiv besked og at være en del af et fællesskab.
- Selvhjælpen: Vi øver, at de skal kunne klare at - og påklædningssituationer selv. Vi opfordrer dem til at hjælpe hinanden. Støtte børnene i, hvad de har brug for, føles det koldt eller varmt.
- Udtrykke meninger/følelser: I dialogen arbejder vi med at give plads og rum for alle børns forskellige meninger og følelser. Hvilke følelser og meninger respekteres og accepteres i forhold til det enkelte barn og dets omverden.
- Anerkende handlinger: Vi støtter og opmuntrer hensigtsmæssige handlinger i forhold til det enkelte barns udvikling eks. Det var godt, at du hjalp ham.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- § Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- § Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- § Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Handlinger:

Barnet skal i Børnebakken have mulighed for:

- At danne venskaber og lære at være en god kammerat
- At udvikle konstruktive og nære relationer til andre mennesker
- At forpligte sig og tage ansvar i forholdet til andre mennesker
- At samarbejde og løse opgaver/konflikter
- At skabe og udforske forskellige fremgangsmåder for at være sammen med andre
- At lære at tage afstand til mobning og drilleri
- At have indflydelse på eget hverdagsliv og leg
- At kommunikere med andre

Hvordan kan vi i Børnebakken styrke og understøtte de sociale kompetencer:

Ved at:

Give tid og rummelighed til at lege:

- F.eks. har vi indrettet de fysiske rammer med mange små kroge/rum til forskellige aktiviteter både indendørs og udendørs.
- Dagen er delt op, så der er balance mellem den spontane leg og voksenstyrede aktiviteter. Vi giver plads og rum til, at børnene kan fordybe sig og lege i små grupper uforstyrret.

Støtte barnet i dets initiativer og ideer:

- F.eks. Barnet imødekommes positivt og konstruktivt, når det ytrer ønske om forskellige aktiviteter. Vi går i dialog med barnet, hvor vi siger. "Det var en god ide, hvordan synes du, at vi skal gøre det... Muligheder frem for begrænsninger"

Være gode rollemodeller for barnet:

- F.eks. ved at være gode rollemodeller skaber vi voksne normer for omgangsform og tone. Det er afgørende, at vi som voksne skaber overensstemmelse mellem det vi siger, og det vi gør. Vi skal

være troværdige og nærværende voksne. Ved at være rollemodeller kan vi både appellere til en mere hensigtsmæssig adfærd, men også det modsatte.

Støtte barnet i at udvikler nære og konstruktive relationer både til voksne og børn

- F.eks. Vi oplever, at det er vigtigt at være gode rollemodeller. Barnet afspejler og kopierer vores adfærd.
- Vi skal vise børnene respekt og accepterer deres forskelligheder.
- Vi vil gerne sikre, at hvert barn har en daglig kontakt til en voksen. De forskellige børnegrupper har deres faste voksne. Vi prioriterer den tætte barn/voksen kontakt både i dialogen, men også i den fysiske kontakt.

Støtte barnet i "takt og tone" , dannelse

- F.eks. Vi oplever, at børn har brug for at blive guidet i helt almindelige omgangsformer for at vise andre mennesker respekt og hensyn. Ved bordskik forstår vi: at kunne sidde roligt, ikke bøvs, bede om mælken, vandet, ikke smaske, tale stille og roligt med hinanden, sige værsgo, tak m.m.
- At sige goddag og farvel. At lade være med at afbryde, når andre taler. At udelade bandeord, som i dag er mere end bandeord. At svare, når man bliver tiltalt. At lytte. At hjælpe til, at stå i kø, at vente på tur. At tiltale andre mennesker på en hensigtsmæssig måde, også uden for institutionen.

Støtte barnet i nære venskaber

- F.eks. For at styrke de positive relationer og gøre børnene synlige for hinanden, laver vi ofte aktiviteter i mindre grupper. Nogle gange etableres grupper med særligt henblik på at støtte et barn i at få venskaber. I ældstegruppen i børnehaven er alle børn som udgangspunkt alderssvarende. Både her og i øvrig børnegruppe opfordres forældrene til at tage hinandens børn med hjem eller lave legeaftaler i fritiden. Vi hjælper med legelister.

Støtte barnet i at kunne løse konflikter:

- F.eks. Konflikter opstår hver dag. Vi støtter børnene gennem dialogen i at få løst konflikter. Det er ok at have forskellige meninger. Det viser vi ved i en konfliktsituation at være aktivt lyttende og give børnene mulighed for at give deres version af det skete. Ved at stille åbne og afklarende spørgsmål, får vi en dialog i gang, hvor den voksnes rolle er at hjælpe på vej til en løsning af konflikten alt efter alder og udvikling. I nogle situationer holder vi os lidt i baggrunden og giver børnene mulighed for at løse konflikten selv. Der er tale om en proces, hvor ingen har tabt og ingen får skylden.

Støtte barnet i at kunne tilsidesætte egne behov

- For at kunne indgå i et fællesskab, oplever vi, at det er særdeles vigtigt, at barnet kan tilsidesætte egne behov. Der skal være plads til os alle. Vi er f.eks. meget præcise i at sige til børnene, at når jeg taler, lytter du og omvendt. I samlingen, legen eller spisesituationen øver vi at når et barn taler, lytter de andre. Lige som vi øver at kunne vente på tur f.eks. ved spisning, toilet, aktiviteter eller voksenhjælp i garderoben, hvor nødvendigheden forklares for børnene, og eventuelt giver der alternativer. Vi har særlige regler, når et barn har legetøj med hjemmefra for at lære at dele med andre.

Støtte barnet i at kunne sige til og fra, sætte grænser:

- F.eks. Vi støtter og accepterer børnenes integritet ved at give barnet mulighed for at fra-eller tilvælge. Vi støtter barnet i at kunne mærke, om det er noget, barnet har lyst til eller ikke. Vi laver

f.eks. slåskampe, hvor reglen er, at modparten skal stoppe, når den ene siger stop, og så sige klar igen, når barnet er klar.

- Eller ved en konflikt, prøv at se på Rasmus, tror du, han kan lide at blive slået. Vi støtter barnet i at lære at sige, Jeg vil ikke have det, eller jeg kan ikke lide det. Vi hjælper med ordene til den der slår. Du skal tale med din mund og ikke tale med dine arme.
- Børnene skal have mulighed for at sige nej til at andre må være med i deres leg, nogle gange løses det alligevel med lidt snak, andre gange ikke, her prøver vi at hjælpe barnet til at komme i gang med at lege et andet sted. Ved gentagne gange arbejder vi med at være med i legen, så der guides og fastholdes en leg så længe som muligt.

Støtte barnet i at føle ansvar for fællesskabet med andre.

- F.eks. Vi tager barnet med i daglige gøremål, såsom at dække bord, lave mad til andre, rydde op eller feje blade sammen.
- Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden f.eks. i påklædningsituation, eller når store børn hjælper små på vej til legepladsen.
- Når vi går over gaden, hjælper vi hinanden ved at holde i hånd og snakke med hinanden om, der er fri bane, og om vi er klar til at gå.

Støtte barnet i at turde skabe og udforske forskellige fremgangsmåder, hvad er meningsfuldt, og hvad er sjovt at beskæftige sig med.

- Vi forsøger altid som voksne at imødekomme børnenes eksperimenteren. Vi skal nogle gange sprænge rammerne. og stille spørgsmålet, hvorfor kan det ikke lade sig gøre. Er der vigtige grunde- kommer barnet til skade- skader det andre. Som voksen foreslå ting, som alternativ i stedet for at sige nej.
- Vi skal være bevidste om og fortsat udvikle et miljø, hvori respekten for barnets naturlige eksperimenteren kommer barnet til gode i dets mulighed for at udvikle sig.

Barnets styrkesider ses ved, at barnet:

- Kan fungere i mange miljøer og i små og store grupper
- Forstår, at alle forskelligheder accepteres. At vi har forskellige behov og ønsker
- Ikke altid skal være i centrum og være først, størst og hurtigst, men kan vente til det f.eks. bliver ens tur.
- Viser og føler glæde ved samværet med andre og nære venner
- Viser empati overfor andre
- Viser situationsfornemmelse og føler ansvar i samværet med andre
- Kan lide at samarbejde og lave ting med andre
- Tør tage initiativ til aktiviteter

Hvad har vi i Børnebakken, der udfordrer og udvikler de sociale kompetencer:

Gode voksenressourcer, godt personalesamarbejde, en udfordrende legeplads, naturlegeplads, små kroge og hjørner, små legehuse, baghave, teaterscene, sandkasse, bålsted, gynger, fugleredegynger, klatretræer, cykelplads, udflugtsmål, motorikrum, værksted, puderum, hyggekroge, dukkekroge, legohjørne, samlinger, spisesituationer, garderobesituationer, huler, køkkenaktiviteter m.m.

Aktiviteter i vuggestueafdelingen 0 -2.10 år, der udvikler og udfordrer den sociale kompetence:

- Samling, sidde i rundkreds, go´morgensang med barnets navn, øve i at lytte og tale en af gangen, børnene vælger sang, vente på tur.
- Lege- de voksne leger med børnene på gulvet, bygger med klodser, dukkelege, billege, øve børnene i at se og lege med hinanden.

- Konfliktløsning, øve sig i at sætte ord på udfordringen, og sætte personlige grænser
- Spisesituation- øve i at vente på tur, Børnene har faste voksne og børn ved flere små borde, skabe hyggelig atmosfære med snak om alt muligt mellem himmel og jord- i vinterhalvåret er der lys på bordet.
- Fælles oplevelser- ture ud af huset
- Gruppeopdeling, børnene er inddelt i alderssvarende grupper ved aktiviteter og ture ud af huset.
- Kreativt rum kun for 2-3 børn.

Aktiviteter i børnehaveafdelingen 3 år- skolealder, som støtter den sociale kompetence:

- Legen. vi skaber mulighed, rum og plads til legen. Vi går ind i legen efter behov, enten for at udvikle den eller for at tage individuelle hensyn. Vi leger rollelege, dukkekrogslege, billege, situationslege, zoologisk have- byggeplads, togbane, brandstation, sandkasselege, hulelege, krigslege o.m.a. Regellege- gemmelege, sanglege m.fl.
- Positiv konfliktløsning
- Projekter, Koloni, heldagsture, cykelture, skovture, gåture i nærmiljøet, fødselsdagsbesøg
- Spisesituation. Vi samles for at spise madpakker hver dag. Børnene skiftes til at dække bord og sige værsgo', imens vasker de andre børn hænder og samles for at synge, høre historier, selv fortælle eller andet. Børnegrupper, Børnene er delt i hjemmegrupper med faste voksne. De voksne har særligt fokus på afstressethed, bordskik, at snakke med børnene om sund mad- hvad betyder det for vores krop. Der tages aktuelle emner op om, hvad rører sig blandt børnene, opsamling på dagen, hvad skal vi i morgen osv. De voksne er ansvarlige for, at spisesituationen foregår i tryk og god atmosfære, hvor det er rart at være.
- Ture ud af huset: Der arrangeres jævnligt ture ud af huset, lige fra ture til nærmiljø, ture til steder i byen, ture til besøg af børnene, fødselsdage m.m.
- Samling- som under de personlige kompetencer
- Gribe nuet, pædagogik hele dagen, hvor de sociale kompetencer kommer i spil.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- § Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- § Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- § Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Handlinger:

Barnet i Børnebakken skal have mulighed for:

- At barnet udvikler et nuanceret sprog gennem det daglige samvær og aktiviteter, både med voksne og børn
- At barnet oplever, at der bliver lyttet til dem af både børn og voksne
- At barnet opfordres til sproglig kreativitet

- At kommunikere gennem mange sprog, nonverbalt sprog, talesprog, skriftssprog, tegnsprog, kropssprog, billedsprog.
- At bruge sproget, så det passer i forskellige situationer
- At blive støttet i at udvikle ordforråd og forståelse for sprogets regler
- At blive støttet i at udvikle ordforråd og begreber.
- At give udtryk for deres meninger, argumentere og træffe egne valg
- At møde voksne, som lytter, forstår og giver positiv respons
- At børnene støttes i at udvikle deres nysgerrig og interesse for tegn, symboler, bogstaver og tal
- At børnene har adgang til at bruge forskellige kommunikationsmidler, herunder IT

Hvordan kan vi styrke barnets sproglige udvikling:

Ved at:

Barnet møder voksne, der kommunikerer på et kvalificeret niveau:

- F.eks. I hverdagen er det vigtigt, at vi som voksne er gode rollemodeller både over for hinanden som voksne og for børnene, og at vi lytter til dem med forståelse og anerkendelse. Børn har brug for, at vi lytter, fortæller, sætter ord på, taler... Og aktivt inddrager dem i dialogen og lader dem få mulighed for at tale, lytte, stille spørgsmål og få svar. Vi er medansvarlige for, at børnene får et rigt og nuanceret sprog.

Give barnet mulighed for at få så mange ord og begreber som muligt gennem forskellige aktiviteter:

- Vi bruger sproget og sætter ord/forklaringer på hverdagens gøremål som borddækning, af - og påklædning, madlavning, spisning, på ture, projekter, i trafikken, i samlingen, spontan leg. Barnet er dels sin egen, men også et spejl af, hvad vi voksne gør og siger. Når barnet er lille gentager vi ordene igen og igen. Når barnet bliver større indgår vi i dialog, og hjælper barnet på vej til mere sprog og sprogforståelse.

Der tales med børnene og ikke til børnene:

- F.eks. Barnet lærer ved at tale, høre og se ord. Ordforråd og begreber styrkes af alle de mange konkrete oplevelser, hvor der bliver sat ord/forklaring på. Det er vigtigt at lære barnet at sætte ord på handlinger ved, at de voksne også gør det. Børnene skal have mulighed for at deltage i mange former for samtaler, både spontane, som planlagte, samt i leg og socialt samvær. Først med voksne, siden med andre børn.

Der støttes op om barnets mange sprog-talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog

- F.eks. I Børnebakken bruger børnene mange slags sprog og erfarer samtidig, hvordan andre bruger sprog. Dagen igennem lærer de sig sprog. De lærer sig sprog for at lege sammen, men også for at bekræfte, at er en del af fællesskabet. Derfor lærer de sig også mange nuancer af sproget, mens vi snakker, synger, lytter til musik, hører historier, fortæller historier. Arbejder med rim og ræmser, spiller spil, danser, spiller og ser teater, maler, tegner, skriver, ser på plakater med alfabetet og tallene. Selv når vi går tur, gynger eller sidder stille i en krog lærer vi sprog- det indre sprog.

Der skabes rum til at børnene gennem sproget får mulighed for at give udtryk for tanker, følelser og ideer.

- F.eks. Vi voksne skal hele tiden være opmærksomme på, at barnet har brug for kommunikation, ikke kun i form af ord, men også ordløs kommunikation, der viser at vi forstår, hvordan barnet har det. Barnet har brug for tryk og tillid, hvor barnet bliver set, hørt og derved oplever anerkendelsen. Vi kan hjælpe barnet til at sætte ord på tanker og følelser ved at f.eks. at sige. Det ser ud, som om du er ked af det, for..... Jeg kan se, at du er vred på nu, eller Nu blev du vist bange.

At få støtte til at tilegne sig redskaber i forbindelse med at skabe kontakt og forståelse, løse konflikter og sige til og fra

- F.eks. Ord er vigtige redskaber til fællesskab og deling af oplevelser. Barnet er i Børnebakken skal lære grundelementerne i al verbal kommunikation. Meddele et budskab, modtage/reagere på budskabet og opnå en fælles forståelse af indholdet. Vi siger f.eks. Du skal kigge på mig, når jeg taler til dig, eller du skal blive hertil, vi har snakket færdig, eller du skal lytte med dine ører og tale med din mund eller prøv og lyt til , hvad han siger til dig eller Jeg vil ikke have det, Jeg kan ikke li det. Sproget er som legetøjet et medlemskort til socialt samvær og må bruges med lydhørhed.

At lære hvad sproget bruges til og hvordan:

- F.eks. I Børnebakken handler det for os om at lære barnet sprogets mange funktioner. Lære at fortæller noget, opnå noget eller påvirke nogen, udtrykke sig selv og sine tanker og følelser, få og opretholde en kontakt.
- Børnene må også lære, at den sociale sammenhæng, samtalen finder sted i , f.eks.hvem man taler med, har indflydelse på, hvad der kan tales om, og hvilke ord og sætninger, der må bruges. F.eks.

kan det i nogle tilfælde være effektivt at sige " giv mig bolden", mens det i andre tilfælde kan være mere hensigtsmæssigt at sige " må jeg godt få bolden". Vi har også et ansvar for om børnene har et rigt eller fattigt sprog. Vi har f.ek.s en regel om, at alt banderi foregår på Bandehøjen på vores legeplads. Og at du ikke råber af folk, du møder på gaden.

Barnets styrkesider ses ved, at barnet:

- Taler og leger med sprog i takt med alderen
- leger med ord og remser
- Verbalisere sine handlinger
- kan fortælle om oplevelser og historier
- Er god til at huske
- Udtrykker sig via kropssprog og mimik
- Elsker historier
- Kan indgå i dialog
- Kan modtage beskeder
- Er glad for ordspil og sproglege
- Interessere sig for tal og bogstaver
- kan lytte og forstå

Hvad har vi i Børnebakken, som udfordrer og understøtter den sproglige udvikling:

- Voksne, der kommunikerer med barnet og stiller alderssvarende udfordringer/krav
- Voksne, der sætter navn på de ting og oplevelser, som barnet kommer i kontakt med.
- Voksne, der anerkender barnets mange sprog
- Bøger, eventyrbøger, billedbøger, pegebøger, sangbøger, idebøger, emnebøger, I-pads, sange og sanglege.
- Besøg på bibliotek, lån af bøger, leg med computer og I-pad, teateroplevelser
- Spændende plakater med ting, der kan snakkes om. Alfabet og bogstavsplakater.
- I-pads, ghettoblaster med musik og historier
- Teaterscene
- Spil til sproglig opmærksomhed
- Villads fra Valby, når vi er på koloni , før under og efter
- Højtlesning
- Sprogkufferter
- Kropssprog- spejle, udklædningstøj, teaterscene
- Billedsprog- Arbejder med at give udtryk gennem mange forskellige materialer
- Traditioner- lucia m.m
- IT Adgang til IPADS.

Hvilke aktiviteter har vi som understøtter vuggestuebarnets 0-2.10 år i de sproglige kompetencer

- Morgensang- navnesang, forskellige kendte sange med farver, fakter og begreber. F.eks. se min kjole, Gravkøen, m.m.
- Historielæsning og snak ud fra billed- og pegebøger. F.eks. Lotte og Totte bøgerne. Dyrebøger, Bøger om daglige gøremål. Fortællinger fra eventyrkufferter.
- Lytning til musik
- Rim og remser
- Daglig snak, sætter ord på ting, sætter ord på dyreløde og dyrenavne, legetøj, navn på mennesker, navn på legemsdele, mad og drikke, tøj og farver, leg og rutine
- Daglige gøremål og aktiviteter
- Vi tager på mange ture, hvor vi snakker om de ting, vi møder undervejs
- Gentager og gentager de samme ord og aktiviteter for vuggestuebarnet
- Vi pludrer med de mindste, har øjenkontakt og smiler, tydelig ansigtsmimik
- Fælles opmærksomhed i at barnet og den voksne retter deres blikke og opmærksomhed på en genstand på samme tid. Peger og får bekræftelse
- I begyndelsen stiller den voksne spørgsmål og kommer med svar, men med tiden svarer barnet mere og mere med ord.

- Kropssprog via leg og udklædning. F.eks. en farlig tiger med lyd. Musik og dans.
- Billedsprog. Leg med forskellige farver f.eks. fingermaling og vandfarver

Hvilke aktiviteter har vi som styrker børnehavebarnet fra 2,10 - skolealder i deres sproglige kompetencer:

Den daglige kommunikation

- Snakke og lytte til hinanden, nærhed og øjenkontakt
- Sætte ord på ting og handlinger
- Vi giver plads til at udtrykke meninger, ønsker og behov
- Giver dem plads til at formulere sig og svare på spørgsmål
- Vi giver plads til at udforske sprog
- Vi motiverer dem til at fortælle ud fra billeder, erindringer, fri fantasi , så ofte som muligt.
- Samling- samtale
- Børnene deltager så meget som muligt i daglige gøremål, hvor der snakkes og sættes ord på.
- Tager på tur, hvor vi snakker om ting, oplevelser, som vi støder på undervejs
- Laver mad og bager, hvor vi snakker om, hvad tingene hedder osv.
- Højtlesning, Lader barnet komme til orde og giver det tid til at stille spørgsmål
- Rim og remser, særlige spil, som motivere til at lege rim og remser
- sange, musik, historier
- Leger med lyden i relation til bogstaver og ord
- Tidlig sprogopmærksomhed via vores plakater med bogstaver, tal og dyr i Naturværksted

Børn med sproglige udfordringer:

Vi oplever i perioder en del børn med sprogvanskeligheder.

Vi skal også under dette punkt gøre opmærksom på, at vi altid har et tæt samarbejde med forældrene om barnets eventuelle vanskeligheder for at klarlægge bedst mulig indsats.

En god hørelse er en væsentlig forudsætning for sprogudvikling. Derfor er vi først og fremmest opmærksomme på, om barnets hørelse er optimal.

Vi er dernæst opmærksomme på forskellige årsager til sproglige vanskeligheder.

- Er barnets sproglige vanskeligheder forbundet med generelle indlæringsvanskeligheder, der betyder, at barnet generelt er forsinket i sin intellektuelle udvikling.
- Har barnet problemer med væske i mellemøret i længere perioder, hvor der er nedsat hørelse.
- Lever barnet i en familie, hvor man ikke er vant til at sætte så mange ord på de ting, man gør sammen.
- Kan det skyldes at barnet er fyldt med fysiske og psykiske problemer, at barnet ikke har energi til at tilegne sig sproget i samme tempo som deres jævnaldrende.
- Er der andre i familien , mor , far eller søskende, som har eller har haft sproglige vanskeligheder.

Hvis barnet har vanskeligheder ved at forstå sprog:

- Lægger vi mærke til , om barnet forstår de sproglige beskeder vi giver, eller om barnet er afhængig af at kigge på, hvad du eller andre personer gør , når en besked bliver givet.
- Vi formulerer budskabet i enkle sætninger og med få informationer ad gangen.
- Vi tænker på at tale langsommere, end vi plejer, for at barnet får tid til at tage imod budskabet.

Hvis barnet har vanskeligheder med sproglyde:

- Vi presser ikke barnet til at sige ordene korrekt, barnet taler, som det kan.
- Vi gentager barnets ord, så det kan høre den voksnes udtale.
- Vi gentager ordene og bruger det som en del af kommunikationen med barnet.
- Vi spørger en tale- og hørepædagog til råds, hvis vi er meget i tvivl. Og indstiller/visiterer eventuelt til Kommunens Sproggruppe Kridthuset.

Hvis barnet har vanskeligheder med ordforrådet:

- Vi taler med barnet om de ting, vi laver sammen.
- Vi siger tingenes navn i stedet for at pege eller sige "den der"
- Vi gør det tydeligt for barnet, hvad vi taler om, at det f. eks er glasset, og ikke kanden vi taler om.
- Vi kigger i bøger sammen, og taler om de ting , som barnet kender fra sin hverdag, Men også om ting de ikke kender f.eks. vilde dyr.

Hvis sproget skyldes svag mundmotorik :

Laver vi lege som at – puste lys ud - suge med sugerør - puster balloner op – øver rigtig vejrtrækning – rækker tunge – laver spyttekonkurrence.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- § Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- § Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- § Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Handlinger:

Barnet skal i Børnebakken have mulighed for:

- At blive udfordret motorisk lige fra tegning til vild leg
- At opleve glæde, engagement og fordybelse ved at bevæge sig og bruge kroppen.
- At få indblik i kroppens funktioner og dens betydning for sundhed og trivsel.
- At tilegne sig og udforske omverdenen gennem alle sanser.
- At krop og bevægelse er mulighed for kommunikation og samarbejde.
- At gøre sig erfaringer med sin krops færdigheder/grænser.
- At gøre sig erfaringer med fysisk og psykisk trivsel.

Hvordan kan vi styrke barnets kropslige/motoriske kompetencer:

Ved at:

- **indrette de fysiske rammer så de giver varierede udfordringer såvel ude som inde.**

F.eks. Vores afdelinger er i sig selv indrettet med masser af motoriske udfordringer. I børnehaveafd. er der etager med masser af trapper, som børnene bruger hver dag for at komme ind og ud af huset. I grupperummene er indrettet puderum, motorikrum, værksted, stueetagens gangareal indrettet med specielt henblik på motoriske udfordringer- afsnit med stor madras og ribber, kuglebassin. Legepladsens indretning er med gynger, klatretræer, balancebom om sandkassen, høje m. rutsjebaner, cykelstier, hvor børnene udfordres motorisk dagligt. Ind i mellem tages der på længere gå eller cykelture til skov, sø, legeplads ved kajakklub, atletikstadium og steder i nærmiljøet og byen.

Både ude som inde er der indrettet plads og rum til de mere stille aktiviteter, hvor der er mulighed for ro og fordybelse. F.eks. pudehjørner, små legehuse, naturværksted m.m..

- **stimulere sanserne.**

F.eks. I hverdagen handler det ikke kun om sundhed, motion og motorik, men også om sanselighed og æstetik. Barnet er sin krop, og sanser og lærer gennem sin krop. Kroppen er et sensorisk system, hvor enhver påvirkning udefra er med til at skabe barnet indadtil. Vi støtter børnene i at udforske, nyde og forstå det fysiske miljø, naturen og kulturen. Det er vigtigt, at alle sanser-, føle, syns, smags, høresansen,.... stimuleres. Der laves rytmik, teater, dans, sociale lege, massage og afslapning.

- **tilbyde sansemotoriske oplevelser vand, jord, ild og luft.**

F.eks. Laver vi ofte bål- hygge, varme og mad. Der graves, sås. Leges, føles på jorden. Vand leges der med. Der bades og fiskes i søen. Luften bruges til drager, flag og sæbebobler. Alle elementer er tænkt ind i legepladsen og særligt markerer vi det i "Jordens uge".

- **have fokus på sundhed og trivsel:**

F.eks. Det er vigtigt, at børn har brug for at handle både med krop og sjæl. Vi ved, at fysiske og psykiske spændinger har tæt sammenhæng for at have det godt og føle sig tryk, og vi ved, at veludviklet motorik skaber en bedre forudsætning for at modtage indlæring. Vi har forskellige projekter i løbet af året. "Kend din krop", hvor vi snakker, kigger i bøger/plancher, tegner os selv og laver lege med hinanden. Kigger på os selv i spejl- nogle har brunt hår og blå øjne o.s.v. Forskel på drenge og piger, nogle er handicappede, nogle ser anderledes ud, nogle kommer fra andre kulturer. Vi har en torso vi kan skille ad for at se, hvordan vi ser ud indeni og derved lære kroppens funktioner at kende. Når vi hopper, slår vores hjerter, når vi drikker, skal vi tisse o.s.v."Sund mad"- børnene er med til at købe ind, lave mad, snakker om sund mad og dets betydning for vores krop, hvorfor skal vi spise, og hvad sker der med maden inde i kroppen. Bruger bl.a. vores kropsbøger og plancher.

Fokus på udeliv, fordi vi har brug for masser af frisk luft og motion for at føle os godt tilpas både fysisk og psykisk.

Hygiejne- vaske hænder før vi spiser, og når vi har været på toilettet.

- **børnene skal arbejde med kroppens duelighed og dets grænser.**

F.eks. Børnene støttes i at udvikle kroppens funktioner og formåen i fri leg og tilrettelagte aktiviteter. Jo mere barnet ved om sig selv og dets egen kunnen, jo større følelse af selvværd og lyst til endnu flere udfordringer vil det få, og dermed gavne lysten og evnen til at være sammen med andre. Vi bestræber os meget på at skabe et miljø, hvor barnet tør og ikke er bange for at fejle, hvor stemningen er positiv, og hvor man glæder sig over, hvad andre kan klare og ikke reagerer med mobning og nedværdigende bemærkninger. Vi kan i institutionen ikke hindre, at børnene slår sig, men vi kan sørge for, at skaderisikoen er under kontrol.

Børnene udfordres dagligt både grovmotorisk og finmotorisk. Vi går f.eks. mange ture, alt for mange børn er "bagsædebørn" med korte knæhaser og dårlig kondition. Vi udfordres dagligt af et meget aktivt udeliv

dels på legepladsen og dels på jævnlige ture til nærmiløet.. Finmotorisk udfordres børnene ved at male, tegne, klippe, snitte m.m

Vi lærer børnene afslapningsøvelser, hvor de lærer at trække vejret rigtigt og roligt, helt ned i maven.

- **styrke den sociale kropslige kommunikation:**

F.eks. Børn er ikke kun hoved , men i høj grad krop. Kroppen er ikke bare et fysisk redskab, men også en måde at sanse og kommunikere med omverdenen på. Det er vigtigt, at vi giver barnet kropslig nærhed og tryghed, men også forstår og respekterer andres kropslige reaktioner, grænser og integritet. Vi arbejder meget med det gennem positiv konfliktløsning og i diverse spontane lege, regellege, teaterforestillinger m.m.

- **lege og aktiviteter indeholder mange forskelligartede elementer:**

F.eks. Vi skal huske, at barnet lærer mest ved at gøre/røre og ikke ved at se og høre.

Vi forsøger at være meget opmærksomme på at skabe rammer og lave planlagte aktiviteter, som udfordrer børnenes egen leg, men også udfordrer deres eksperimenteren. Vi skal være opmærksomme på, at der skal være sammenhæng mellem krop og sjæl, og at børn har meget forskellig behov. Nogle skal støttes finmotorisk, andre grovmotorisk, nogle tror ikke, at de kan, nogle er meget aktive og har brug for mere indre ro – vi skal kende barnets motoriske udviklingstrin for at støtte bedst muligt.

Desuden planlægges aktiviteter både for at mærke årstiderne, men også for at udnytte årstidernes forskellige muligheder – strandture, kælketure , skovture..

Der tilbydes adgang til forskellige former for materialer og redskaber, hvor de kan forme, lege og fornemme- modellervoks, dej ,ler, maling, kartoffelmel, vand....

Barnets styrkesider ses ved ,at barnet :

Søger kropslige udfordringer

- Er selvhjulpen i forhold til alder
- Kan lide at bruge sanserne
- Har kontrol over sin krop, god balanceevne
- Har god koordinationsevne
- Har god fin- og grovmotorik
- Er god til at anvende redskaber
- Har gode reflekser
- Kan skabe med hænderne og nyder sanseoplevelsen
- Finder glæde ved al bevægelse
- Er god til at efterligne andres kropssprog
- Bliver urolig ved at sidde stille for længe

Hvad har vi i Børnebakken, som styrker den motoriske/kropslige kompetence :

Voksne, som kan lide at røre og bevæge sig.

Legepladsen :

Cykler – tohjulede – motorcykler, sandkasse, balancegang, klatretræer, rustjebane, gynger, bolde, sandkasselegetøj, teaterscene, ujævnt terræn m. bakker og dale, naturværksted, naturvogne med diverse redskaber – hamrer – save – dolke – blyanter – sakse m.m., snurretop, hængekøje, trillebøre, haveredskaber, bålstedredskaber, legehuse, dyreterrarier, sansehaver og krydderurtebed, blomster, bærbuske, legekøkken, byggeklodser, afslapningssted under stort træ.

Indenfor:

Trapper, kreativt værksted, sanseting/baner til at gå på – kuglebad – ribbe - trampolin - hængekøje - balancebom, puder, musikinstrumenter, sansekasser, faldskærm, tunnel.

stor madras, trappemadras – ribber – spejle, rulledeyr, dukkevogn, skubbevogn, diverse legetøj, puslespil, putkasser, duplo, udklædningstøj, hjørnehuler, borde, stole, Finmotoriske materialer – sakse- papir- maling –modellervoks- pulp – perler – gips – kartoffelmel.

Puderum, stor madras, klodser – træ- lego, biler, dyr, spil, køkken, dukkekrog, udklædningshjørne, køkken, diverse materialer.

Hvad har vi af aktiviteter i Børnebakken, som styrker den motoriske/kropslige kompetence for de 0-2,10 årige:

Gåture :

I nærmiljøet- ture til hallen ved st. legedag, gåture til atletikstadium, lang vej ved Blæsenborg,, ture til fødselsdage, ture til bibliotek, ture til byen, indkøb i Rema,nærbutik.

Legepladsen :

Gå balancegang på sandkassen, gyng på enkeltgynger, gyng i fugleredeggynger sammen med andre, køre på cykler efter alder, lave mudderlad, sparke fodbold og trille bold, rutsche, kravle og gå på rutschebanen, lege baghaven, klatre i træer, lege på højene, lege i legehuse, løber og går i ujævnt terræn, om vinteren kælder vi , om foråret planter og sår vi , om sommeren leger vi med vand, og om efteråret udhuler vi græskar.

Indenfor:

Øver sig i at kravle, gå hoppe, løbe, rutsche, laver mange sanglege med fakker, danser til musik, øver sig i at spise/drikke selv, øver sig at hælde og øse selv, laver puslespil, bygger med klodser og duplo, leger med diverse legetøj, tegner og klippe, klistre, går i sanse/motorikrum, hjælper med at bage i køkkenet, hjælper til med at dække bord, renlighedstræning, hopper på madras og huler, leger i boldbassin. Kostpolitik som har fravalgt slik og kage i dagligdagen og til fødselsdagen.

Hvad har vi af aktiviteter i Børnebakken, som styrker den motoriske/kropslige intelligens for de 3-6 årige:

Ture ud af huset, gåture og for de ældste cykelture: Til Rangersbakken ved Bøndersvig, legepladsen ved kajakklubben, Domkirken, klosterruinerne,frilandsmuseet, biblioteket, kirkegården, Falck, andre institutioner, Hylddalen, Fødselsdage, Spejderhytterne, Kunstmuseet, skovture – Merrit- Ryde – Søholt, Cykelture, besøger skolerne, koloni, hjemmebesøg hos børn og voksne, Margrethecentret- fastelavn og luciaoptog, Søndersøhjemmet, forældres arbejdsplads, kulturværket, Fuglsang og Billedfabrikken.

Legepladsen:

Udover hvad de 0-2,10 årige laver udenfor kører vi på tohjulede cykler. Vores legeplads er en gammel have, hvor vi har mange gode klatretræer. De skal selv kunne komme op, men så er der ingen begrænsning for, hvor højt de må klatre.

Konstruktionslege med diverse materialer, sand, brædder, klodser, tæpper o.a. I naturværkstedet arbejdes der med at hamre, save, snitte, tegne, male og andre kreative ting.

Fangelege, gemmelege, sanglege er ind imellem i brug. Børnene hopper i hinkeruder, løber op og ned fra huset med madpakker, efter tøj m.m. Øver sig i at køre ned ad cykelstien i fuld fart, hvor man koordinerer samtlige motoriske funktioner., leger i baghaven. Det store flade græsareal, bruges til de store lege, fodbold, sanse, motorikbaner o.s.v.

Indenfor:

Udover hvad de 0-2,10 årige gør, så har de slåskampe og stillelege på stor madras. Konstruktionslege med klodser – træ og lego, dyr, biler. Pude/musikrummet bruges til lege og optrædender- cirkus, dans m.m. pt. er det gruppe/krearium - ind i mellem boldbassinrum., Leger og eksperimenterer med diverse materialer farveblyanter, sakse, papir, tape, lim, pallietter, glimmer, garn, karton, maling, modellervoks, pulp, gips, ler , stof, ansigtsmaling.

Der leges mange lege med udklædningstøj,

Køkken :

Bagning, hjælper til med formiddagsmad, snitter frugt og grøntsager, har maddage, vasker borde af, dækker bord på skift, bærer kop og tallerken ud, hjælper med at tømme opvaskemaskine, spiser med kniv og gaffel.

Kostpolitik hvor slik og kage er fravalgt i dagligdagen og ved fødselsdage.

Garderobe:

Øver sig i at kunne gå på toilettet selv, vaske hænder- før mad og efter toiletbesøg, øver sig i at kunne tage tøj af og på selv, øver sig i at mærke hvor meget tøj og hvilket tøj, der passer til årstid og vejr, øver sig i at kunne nå og hænge tøj op selv, øver sig i at kunne binde, knappe og lynne.

Vi øver børnene i at slappe af og få ro på deres krop ved at de skal sidde eller ligge stille. Dertil bruger vi historielæsning eller afslappende musik.

Børn i udsatte positioner:

Vi er meget opmærksomme på at skabe et miljø, hvor alle børn også barnet, som er anderledes og med eventuelle svagheder mødes positivt. Barnet må i Børnebakken aldrig blive offer for mobning eller anden nedladende ydmygelse. Vi støtter det enkelte barn og ser det. Det kan være et barn med stor kropslig uro eller det modsatte, et barn med svag kropsbevidsthed, et barn med understimuleret kropskontakt m. m. Vi vurderer altid, hvordan vi støtter barnet bedst muligt, og hvornår vi har brug for særlig ekspertise og viden. Vurdering og eventuel handleplan for barnet sker altid i tæt samarbejde med forældrene.

Vi har stor gavn af vores motorikrum – kuglebad, ribber, madras m.m. og uderummet, hvor der er højt til loftet og masser af sanseoplevelser.

Vi bruger os selv meget i forbindelse med kropskontakt og barnet får knus, kram, sjove slåskampe, nussen på ryggen og meget mere.

Særlig i vuggestuen har vi haft stor succes med kontinuerlige "nussen på ryggen" og kuglepuder for kropslig urolighed. Loftgynger og stole, som kan snurre rundt til vestibulærsansen.

I børnehaven har vi f.eks. kuglepuder, ben motorik redskab under bordet har hjulpet nogle børn til bedre at kunne koncentrere sig om at sidde stille og spise.

Kan vi ikke selv afhjælpe eventuelle vanskeligheder hos børnene indstiller vi til sansemotoriske undersøgelser, vejledning af motorikvejledere, fysio/ergoterapeuter. Vi har medarbejdere, som har motorik kurser både lange og korte forløb.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- § Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- § Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- § Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

"Barnet skal i Børnebakken have mulighed for":

- At få glæden ved et aktivt ude/naturliv
- At have mulighed for fordybelse og skærpe deres opmærksomhed i naturen.
- At udvikle evnen til at opholde sig i og tage vare på naturen omkring os.
- At opleve naturen med alle sanser.
- At opleve uderummet/naturen som et rum for vilde lege og stille lege.
- At opleve årstidernes skiften.
- At opleve sammenhængende i naturen.
- At udvikle evnen til at eksperimentere, lege og bruge fantasien i naturen.

Hvordan kan vi styrke barnets kendskab/oplevelser i forhold til natur/udeliv og science

Ved at :

- **Møde voksne, som viser glæde, interesse og ansvarlighed for natur og miljøet.**

f.eks. Det er vigtigt, at vi voksne er "vandtætte", at vi har det rigtige tøj til udendørsliv og ,at vi holder meget af naturlivet i al slags vejr. At vi voksne er nysgerrige og ydmyge overfor naturen og er lige så meget på oplevelse og nydelse som børnene. Det smitter af på vores børn og gør, at de oplever tid til fordybelse, ro og nærvær. Vi er de små i naturen, der er højt til loftet og konflikterne er minimale udenfor. For os er naturen et udtømmeligt læringsrum- fristed – legerum. Vi oplever naturen som et sted, hvor vi stresser af og humør og overskud stiger.

Det er også af allerstørste betydning, at vi i al lære og snak om naturen formidler videre ,at vi skal passe godt på naturen og vise respekt for den. Vi snakker meget med børnene om, at dyrene lever i naturen og f.eks. ikke skal blive i et syltetøjsglas, når man er gået hjem fra børnehaven. Vi smider heller ikke skrald i naturen, når vi opholder os i den.

- **Indrette legepladsen, så uderummet og naturen giver masser af udfordringer/oplevelser.**

f.eks. I Børnebakken er et af vores fokuspunkter naturen og udelivet. Vi har en legeplads midt i naturen i begge afd. og det i sig selv forpligter til et rigt udeliv, men også fordi det er her, vi kan hente en masse overskud og gode oplevelser, hvor alle sanser er i brug. Vi har gamle træer, små kriblekrable dyr,

duftende planter, små hjørner og kroge med buskads. Ikke mindst vores Naturværksted og naturvogn er et stort aktiv for naturlivet. Der er mulighed for at "lege" med jord, vand, luft og ild.

- Planlægge og lave spontane aktiviteter, som giver børnene større viden om naturen.

f.eks. Har vi hvert år "Jordens uge" i foråret, hvor der plantes og sås. I efteråret har vi "Høstuge", hvor vi skærer græskar og roer ud, laver mad på bål. Indimellem studerer vi mariehøns, vinbjergsnegle, oldenborrelarver, muldvarpeskud, pindsvin, frøer, tudser, egern og meget andet, som er på legepladsen. Vi har jævnligt besøg af ænder. I tiden med haletudser henter vi vand/frøæg ved søen/mosen til vores udeakvarium og følger haletudseudviklingen.

- Planlægge og lave spontane ture ud i naturen og nærmiljøet.

f.eks. Der tages ofte på ture til søen, mosen og engen ved Bønnersvig, ture til "Rangersbakken". Enkelte gange har vi mulighed for guidede ture med naturvejleder. Vi har Christiniacykler, hvilket giver mulighed for ture længere væk i Maribos naturområder. Vi kan ikke bevæge os væk fra Børnebakken uden, at vi står midt i naturen. Vi har i mange år gjort meget ud af at opleve de små ting i naturen. Giv os god tid til at snakke, studere og samle små pinde op, bare at gå ture ud i det blå og se, hvad der sker. Når vi går til hallen eller atletikstadiet, forbi Golfbanen, kommer vi forbi "Krokodillesøen", hvilket er med til at give fantasien og det mystiske i naturen en ny vinkel.

- Lære børnene, at årstiderne skifter, og at vejret er forskelligt.

f.eks. Vi bor i et land, hvor vi mærker årstiderne. Børnene er meget ude hver dag og følger/mærker årets gang, lige fra det tidlige forår, hvor spire af vintergækker og erantis kommer på legepladsen og i baghaven, til den kolde vinter, hvor vi har varmt tøj på, kælker og slår isen i stykker på vandhullerne. Børnene oplever, at det regner, solen skinner, det er snevejr, det blæser o.s.v. Det er vejret og (de voksne), som bestemmer i samarbejde med børnene, hvilket tøj vi skal have på for at lære at mærke efter om det er varmt eller koldt.

- At tænke grønt og så, plante og høste.

f.eks. Vi planter i foråret og i Jordens uge. Vi har krukker, plantekummer og små urtepotter, hvor børnene følger processen fra frø, spire, plante og afgrøde. Vi har vores kompostbunke bagerst på legepladsen, hvor blade bliver til jord. Vi har æbletræer, solbær- og ribsbuske, som børnene elsker at gå og spise af, især sure æbler er dejlige.

- At tage på "Vores årlige koloni ved Naturskolen" midt i naturen ved skov og strand.

f.eks. Vi tager hvert år af sted til kolonien, hvor vi cykler langs med søen med vores ældste børnehavebørn, hvor huset ligger i naturskønne omgivelser med køer, skov og sø. Børnene oplever her et andet stykke natur. De kan lege i shelterne, lave bål, lege med sø vandet og de væltede træstammer. De finder sten, døde fisk og en masse andet.. I skoven finder planter og dyr, som vi ikke har i Børnebakken. En gang var en ugle faldet ned i skorstenen, som vi fik ud i naturen og holdt øje med den. Desuden giver de mange oplevelser i naturen en masse fysisk aktivitet og en meget stor social oplevelse.

- At brugen af vores "Naturværksted" er undersøgende og eksperimenterende.

f.eks. Vi samler kogler, sten, bog, agern, kastanjer og meget mere i naturen, som vi leger og laver ting ud af. Vi snitter med dolke i grene og bruger dem til pile og buer. Vi har vores udeakvarier, hvor vi henter vand fra søen og mosen. Her er en masse små dyr bl.a. haletudser. I Naturvognene har vi bl.a. Naturbøger om planter, dyr og insekter ved skov og sø, samt forstørrelsesglas og små plexiglas til indsamling af små dyr- insekter og lign.

Barnets styrkesider ses ved, at barnet:

- Kan lide at være ude
- Interesserer sig og tager ansvar for dyr og planter.
- Laver eksperimenter med jord, vand, ild og luft og andre ting i naturen.
- Lytter til naturen og bruger den.
- Fornemmer årstidernes gang.
- Har en viden om liv og død.
- Har en viden om universets sol, måne og stjerner.
- Studerer naturen og skaber sammenhæng- kompost, at så blomster m.m.

Hvad har vi i Børnebakken, der udfordrer/udvikler barnets kendskab/oplevelse af naturen:

Voksne, som kan lide at have et aktivt udeliv og har kendskab til naturen.

Et højt prioriteret udeliv.

En legeplads i bhv.afd, som er en gammel have, beliggende midt i naturen med eng, sø og mose omkring os. I vuggestueadf. en stor legeplads med righoldig natur i baghaven, som i børnehaven.

Et rigt dyre- og planteliv både på legeplads og i nærmiljø.

Naturværksted

Bålplads- ild.

Vandtønder

Masser af jord og sand til at grave i .

Jordhøje

Højbede til grønsager m.m.

Krydderi urtehave

Fiskenet og akvarier

Opslagsbøger med dyr, fugle, insekter og planter.

Jordens uge hvert år med forskellige temaer.

Kolonien v. Naturskolen, som ligger ved sø, mark og skov.

Gamle træer og frugttræer til at klatre i .

Skovture til de større skove , Søholt, Merrit – og Rydeskov.

Cykelture i Christianiacykler i nærområdet.

Aktiviteter i vuggegruppen 0-2,10 år

- Leger på legepladsen med jord -vand– sten – grene – går i det våde græs – spiser af ærterne og salaten fra højbedene, plukker blomster, finder dyr – mariehøns – snegle, klatre i træerne, kravler op på bakkerne, laver bål.
- Gåture i nærmiljøet – lytte til fuglene – kigge og røre ved snegle og andre dyr.
- Følge årstiderne- snakke om det er koldt eller varmt. Mærke solen – regnen –vinden –vandet – sneen.
- Gåture i ujævne terræn og i højt græs, ture til børnehaven, "Rangersbakken", "Kajakklubben og Bønnersvig, gå op og ned ad trapperne og bakkerne.
- Kigge på og plukke blomster, og se hvor store træerne er, og hvordan de vokser.
- Smage på hyldebær – brombær – sure æbler.
- Kigge på himlen – den har mange forskellige farver – hvad betyder en grå himmel.
- Leger med naturens materialer –sten, grene, visne blade, bog, kastanjer, bruger blade som penge og billetter.

Aktiviteter i børnehavegruppen: 2,10 - skolealder -

- Leger på legepladsen med elementerne jord, vand, ild og luft. Leger med vand, når det regner.
- Graver efter dyr i sandet bl.a. finder vi Oldenborglarver – finder pindsvin , mariehøns, vinbjergsnegle, frøer og andre dyr.
- Legepladsen bruges til bred sansestimulering, lige fra hvordan smager sand til at komme til at mærke varmen fra bålet. Samt baghavens vildnis.
- Fordybelsesture i nærmiljøet, hvor der er god tid til at studere alt lige fra planter til træer og dyr. Og bare det at føle, mærke og lytte til naturen.
- Oplevelsesture f.eks. med Naturvejleder, som fortæller om planter og dyr i nærmiljøet. Turene går mest til Bønnersvig, hvor vi også har adopteret en vild orkide. Vi har vores Naturrygsække med , hvor vi kigger i bøger og ting under lup. "Roder" i naturen" og mærker den med alle sanser, lugter og føler på forskellige ting.
- Vi lytter til fugle, nogle gange kan vi høre rørdrummen, når der er stille på legepladsen. Fugle har forskellige stemmer og lyde.
- Årstiderne – vi snakker om årstidens gang. Er ude i al slags vejr – føler og mærker naturens skiftende sider både i hverdagen og ved årstiderne.
- Tager på fisketure ved søen og i Krokodillesøen for at fange haletudser og bruger søen til at sejle med hjemmelavede skibe i.
- Høstuge – eller uger, hvor vi arbejder med udhuling af roer, græskar, kartoffeltryk, sylter rødbeder, laver mad på bål.

- Skovture –tager på ture til skoven, hvor vi leger, kravler på bakker, falder i bladene, skyder med kæppene, gemmer os bag de store træer. Snakker om de forskellige træer og hvilke dyr der bor i skoven.
- Spiser af naturen – hyldeblomst og hyldebær, brændenælder, brombær, æbler, høster fra vores højbede, bruger ramsløg, smager på boghødder.
- Jordens uge – hvor der fra år til år arbejdes med forskellige temaer. Der graves, sås, males, tegnes, leges med vinden og alt mulig andet.
- Naturværksted – der snittes med dolke i grene, laves alle mulige kreative ting, udstillinger af forskellige ting, der er lavet. Vi studere terrarier og akvarier og dyr på plakaterne.
- Vi spiser ofte i naturen og får derved mange gode fælles oplevelser og snakke om naturen.
- Vi snakker meget om , hvordan vi behandler naturen og især dyrene.
- Der laves teater ude i naturen. Vi laver det selv og har haft flere forestillinger udefra.
- Der leges en masse lege både regellege, rollelege, fantasi og spontane lege i naturen.
- Indsamling af skrald i naturen.

Børn med særlige behov:

Det er særdeles udviklende for børn med særlige behov at opholde sig i naturen. Der er højt til loftet, mindre støj og færre konflikter. Pædagoger regulerer og guider ikke så meget, når de er i naturen. Det er som om, naturen har modsat effekt i forhold til indendørs. Børn og voksne profiterer af, at der er særlig plads, voksen nærvær, ro, god tid og få afbrydelser, som udgør rammen for børnenes aktiviteter. Det er som om, der opstår en synergi mellem børn og natur, som forplanter sig til pædagogerne og det pædagogiske arbejde.

Naturens muligheder udfordrer den enkelte og giver plads for mange forskellige kropslige og sansemæssige oplevelser og erfaringer, fordi naturen er fuld af dimensioner, som kan pirre vores sanser. Dufte, former, farver og lyde – bakker, huller, træer man kan klatre i, plads m.m.

Det er vores erfaring, at børn som har særlige problemer med adfærden stortrives udendørs og der ved henter en del af de nødvendige succesoplevelser her.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- § Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- § Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- § Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Handlinger vi gør:

Barnet skal i Børnebakken have mulighed for :

- At opleve voksne, som aktivt formidler kultur og æstetik
- At afprøve sig selv i forhold til et bredt spekter af kulturelle udtryksformer
- At barnet har adgang til materialer, redskaber og moderne medier.
- At have rum og tid, hvor den kulturelle inspiration kan udfoldes på egne betingelser.
- At den daglige rytme brydes af særlige kunstneriske arrangementer.
- At de har "værksteder" til forskellige kulturelle udfoldelser.
- At de gennem mødet med andre måder at leve på og andre værdier, kan udfolde sig til hele , nysgerrige og tolerante mennesker, som kan indgå i fællesskaber

Hvordan kan vi styrke barnets kultur, æstetik og fællesskab .

Ved at:

- **have voksne, som formidler kunst og kultur for at sætte gang i børnenes kulturelle udtryksformer.**
- F.eks Det er vigtigt at have voksne, som tager ansvar for forskellige måder at gøre tingene på. Det kan være at se på børnenes behov og samfundets behov. Har vi lige nu behov for at få fokus på børnenes sprogkultur, madkultur eller noget helt andet, som måske er i retning af mere kunstnerisk udfoldelse. Det kan være at formidle traditioner både de traditionelle og institutionens traditioner. Det kan være voksne, ,som hver især har tilgange til forskelligrettede aktiviteter, nogle er gode til teater, sang , historiefortælling og meget mere.
- Vi har kreative værksteder, voksne som kan spille på guitar, gode til rytmik – sanglege og gode til teater.
- Vi er med i Dannelsesrygsæk, klar. parat , kulturstart både i vuggestue (Eneste i Lolland kommune) og børnehave i samarbejde med voksne, som har ekspertise indenfor teater og kreativitet.
- **Personalet har fokus på balancen mellem planlagte aktiviteter, rutinesituationer og spontan eksperimenteren.**

F.eks. Vi voksne skal tilrettelægge pædagogiske forløb, som stiller børnene overfor nye måder at arbejde og udvikle sig på. Det kan være en planlagt teaterforestilling. Det kan være at præsentere dem for nye materialer som de ikke kender. Samtidig skal personalet understøtte børnene i deres initiativer for hele tiden at bringe dem videre i at gøre sig nye erfaringer. Det kan være fra at se børnene tegne selv kan man lave tomandstegninger, hvor den voksne i fællesskab med barnet laver nye tegninger. Eller et barn har lyst til at male og den voksne anviser og understøtter barnet i nye måder at male og eksperimentere på, det kan være at male med fingrene, puste med farvede sæbebobler eller med sæbespån med farve i.

Gøre brug af lokalrådets muligheder :

Vi besøger af og til biblioteket både for at låne og kigge i bøger. Biblioteket står også for teaterforestillinger, hvor både børnehavebørn og vuggestuebørn har muligheden. Kulturværket sætter også filmforestillinger op.

Frilandsmuseet har i sommerhalvåret mange aktiviteter som gamle lege, dukkemageri m.m.

Storstrømskunstmuseum er i sig selv et besøg værd, men også deres forskellige arrangementer, hvor børnene kan tegne/male har vi flere gange benyttet os af og nu igen ift. Dannelsesrygsækken.

- have forskellige kulturer og værdier for måden vi gør tingene på i Børnebakken.

- F.eks. Vi har vores helt egen daglige rytme og måder vi gør tingene på, det er en udvikling, som er sket over mange år. Det er en sammensætning af mange forskellige elementer og vidt forskellige tilgange af de ansatte, forældre og børn som har været i Børnebakken. En blanding af det æstetiske/etiske som de voksne har fundet vigtigt at formidle videre eller tage til sig. Det er en kontinuerlig udvikling hele tiden at værne om, hvordan vi kan skabe et miljø, hvor refleksionen hele tiden er en del af hverdagen og netop gør Børnebakken til et særegent sted. Vi har vores egen madkultur, sprogkultur, socialkultur, legekultur, traditionskultur m.m.

- have adgang til værksteder og materialer.

- Værkstedet, naturværkstedet og aktiviteten i sig selv foregår mange steder i afdelingerne og på legepladsen. Værkstedet er et sted, hvor børnene kan udtrykke sig igennem forskellige materialer. Det er vigtigt at skabe noget selv, blive et legende og skabende menneske, der kan selv.

- Vi har materialer tilgængelige mange steder som ler, modellervoks, papir, papmache, maling og farver....

- Vi har en del musikinstrumenter, som især bruges, når der laves rytmik og musik med børnene. Musikken er dejlig at være sammen om. Den skaber gode stemninger og er et udtryk for følelsernes sprog. Vi bruger musik til fest, dans og afslapning.

- have faste traditioner i årets løb.

- F.eks. Vi har som ovenfor beskrevet, udviklet vores kultur og traditioner gennem mange år, og samlet det bedste fra to gamle institutioner. For os er traditioner vigtige, fordi det giver børn og voksne en god følelse af fællesskab. Det, at det gentages fra år til år, giver børnene en forudsigelighed og øger trygheden. Vi kan bygge videre på gentagne oplevelser. Børnene kan fortælle traditionerne videre til nye børn, så de sammen kan opbygge forventningens glæde. Dette gælder også for os voksne. Vi har som start på året vores **fastelavnsfest** i februar måned. Alle børn og voksne i huset er klædt ud og deltager i fællesskab om at slå katten af tønden. Undtagen vuggestuens personale, da børnene ikke kan genkende deres voksne, når de er klædt ud. Vi laver i tiden op til fastelavn et stort fastelavnsris, som pyntes med katte, masker, silkepapir m .m . Børnene er med til at male og pynte fastelavnstønden.

- Vi har en tradition ,hvor vi besøger Margrethecentrets og Sønderøhjemmets ældre og synger og slår katten af tønden for dem. På den måde får vores børn også set, hvordan ældrekulturen kan være .

- **Påskan** har sine egne traditioner med maling på flamingo æg og diverse fremstillinger af kyllinger og harer. Hvert år arrangerer vi et påskeløb for alle børn, hvor vi skal finde æg eller påskekyllinger/harer.

- **Jordens uge** , som er beskrevet i det øvrige. En tradition vi har for at gøre børnene bevidste om jorden, og at vi skal passe på den. Vi starter emneugen ved at hejse Jordens flag og synger Jordens sang. I år havde et barn taget en jordklode med, det vil vi gøre til en fast del af opstarten til Jordens uge.

- **Karnevalsoptog**- Gennem flere år har vi deltaget i karnevalsoptog sammen med Maribos øvrige institutioner

- Vi er klædt ud, de sidste år som vores stuenavn, græshopper, mariehøns, sommerfugle og frøer. Der er sambaorkester til at slå tonen an. Hele optoget slutter af med fælles musik og sang arrangement på torvet.

- **St. legedag** - for alle dagplejebørn, vuggestue - og børnehavebørn er fælles om et tema, bondegård, indianerliv eller andet.
- **Sct.Hansfest** – er en nyere tradition, vi laver en stor heks, som vi brænder af på bålet, synger sange og hygger os med madlavning på bålet efterfølgende. Der fremstilles også små hekse til pynt hjemme og i børnehaven. Dette foregår i vuggestuen for dagpleje, vuggestue og børnehave.
- **Overlevering af skolebørn**- I maj- juni måned forberedes de kommende skolebørn til skole. Vi besøger skolerne og SFO erne snakker om” kulturen” på skolerne. Der øves cykling, trin for trin og meget andet.
- **Sommerfest** – Den sidste fredag i august måned og den første i september er der altid sommerfest. Arrangementet starter om eftermiddagen med en fælles oplevelse, hvor der synges og bydes velkommen ved børnene både i vuggestue og børnehave.. Derefter har vi gennem mange år haft tradition for forskellige ”boder” på legepladsen. Børnene får udleveret klippekort til aktiviteter som guldgravning, forhindringsbane, vaffelbageri, dåsekast, sømbank ,sæbebobleværksted, dekorering af guldtallerkener, sminkning, bål-popcorn og andet, alt efter tema. .Forældre, søskende og bedsteforældre deltager også denne dag.
- **Koloni** for de ældste af børnehavebørnene – beskrevet tidligere i læreplanerne.
- **Høsttema.** Der arbejdes med frugt og grøntsager i alle afskygninger.
- **Julehyggeeftermiddag**- Er ligeledes en fast forankret tradition. Der kun i detaljer forandres år for år. Alle samles på legepladsen til fælles julepyntsfremstilling og juletræsdyntning. Der danses om juletræet , enkelte år har forældre spillet musik til, julemanden kommer på besøg og be`r børnene hjælpe med at finde sin julesæk. Derefter foregår resten af arrangementet indendørs. Der serveres hjemmelavede æbleskiver, gløgg, der laves julekonfekt, juledekorationer og de store børn ovenpå, som har lyst går lucia. Den ældste i børnehaven går forrest. Dette optrædes der også med på Margrethecentret til stor glæde for beboerne.
I vuggestuen foregår arrangementet indendørs, hvor højdepunktet er Lucia optog.
- **Julemåneden** – Børnehaven. I december får vi nogle gange besøg af vores teaternisser. Julie, kogle,Blomst og Fie, som hver dag finder på spændende og sjove ting. Vi synger julesange og hejser hver dag vores luftballon ned, som gemmer rosiner, småkager eller andet. Vi tænder kalenderlys, så vi kan følge med i dagene til juleaften.
- Der laves julegaver efter børnenes ønsker og med forslag fra de voksne. Vi tænder hver dag lys om morgenen og aftenen i vores nisser ved indgangsdøren.
- Der bages småkager , hænges appelsiner op med nelliker, juletræskæder.
- Vi tænker meget på, at julemåneden skal være afstresset og hyggelig. En måned, hvor vi i særdeleshed værner om hinanden.
- **Julefrokost** – midt i december holder vi julefrokost for børnene med alt, hvad hjertet begærer.
- **Fødselsdage.** – fejres i institutionen eller ved hjemmebesøg. Vi giver børnene et fødselsdagskort med billede af dem selv fra institutionen. Vi tænder lys og synger fødselsdagssang og spiser sammen. Ved hjemmebesøg er det hele gruppen eller drenge/pigegrupper, som besøger fødselsdagsbarnet.

Barnets styrkesider ses ved, at barnet :

- Har skabertrang.
- Synes om at optræde
- Leger med at tegne og male
- Kan lide at synge
- Er nysgerrige overfor nye ting
- Kan lide at være i nuet
- Er rytmiske
- At have tolerance og forståelse
- Kan lide at lave ting sammen med andre
- Er glad for nye oplevelser

Hvad har vi i vores institution, som styrker kultur, æstetik og fællesskab:

- Voksne, som kan lide at formidle og tager ansvar for kultur og værdier. Hvad rører sig i vores samfund/kultur, hvor er vi på vej hen.
- Træværksted
- Malerværksted
- Naturværksted

- Adgang til mange forskellige materialer papir, karton , farver, ler, perler, stof o.a.
- Udendørs teaterscene
- Teaterforestillinger både i huset og andre steder i byen.
- Musik, musikinstrumenter og sangbøger
- Udklædningstøj
- Besøg af lokalområdets tilbud museer , bibliotek , hylldalen m.m.
- Bøger , billeder og plakater
- Sange , rim og remser.

Aktiviteter i vuggestuegruppen (0-2, 10år), som støtter de kultur, æstetik og fællesskab:

Kultur, æstetik og fællesskab dækker et meget stort område, nogle af dem nævner vi her. De fleste er nævnt før i afsnittet.

Fastelavn – påske – sommerfest – jul

Teaterbesøg i huset eller på biblioteket

Hygge i den mørke tid – lys på bordet morgen , middag og eftermiddag.

Skovture

Læser bøger – kigger på plakater – historier – fortællinger

Årstiderne

Høstuge

Jordens dag

Spille musik

Besøg på frilandsmuseet, klosterruinerne m.m

Synger hver dag – samlingen

Vi klæder os ud.

Aktiviteter i børnehavegruppen, som understøtter kultur, æstetik og fællesskab.

Aktiviteter omkring traditionerne – som ovennævnt.

Besøg på museer, Margrethecentret, bibliotek

Kolonien – Villads fra Valby

Drenge/pige kultur, aktiviteter hver for sig .

Vores egne sange – cirkussang, Børnebakkesang, nisseteatersange og i øvrigt skriver vi selv sange til forskellige lejligheder.

Gentagelser generelt

Vores kultur for at snakke med hinanden – både børn, forældre og personale.

Madkultur

De danske eventyr og sange.

Alt , hvad der vedrører det kreative og skabende.

Følge årstidernes gang – de danske traditioner

Teater- både, når vi selv laver det, får professionelt teater udefra og når vi ser det i hallen, biblioteket og Blæsenborgskolen.

Vores udekultur

Barnets bog

Jordens uge – vi passer på vores jord

Høstemaer

Forberedelse til at gå i skole/skolekultur

Rytmik

Legekammerater/venskaber

De store hjælper de små

Fødselsdage

Vekselvirkning mellem aktiviteter og roen, fordybelsen

Fast struktur/fleksibilitet- ting kan hurtigt laves om

Tager børnene med i det praktiske

Børnenes følelser er legale

Børnene har medbestemmelse

Børn i udsatte positioner:

Sat på spidsen handler det for den voksne om at aktivere og stimulere barnet med særlige behov samt at formidle den voksnes verden og kultur for dem. Det skal være motiveret af at ville stimulere barnet alsidigt og derved skabe et helt menneske. Det handler om at finde barnets stærke sider og arbejde med dem. Kan barnet lide musik/sang er det udgangspunktet. Kan barnet lide at male eller lege med ler er det udgangspunktet. Det vigtigste er at skabe nogle succesoplevelser for barnet uanset adfærd eller handicap. Det handler ligeledes om, at barnet får kendskab/redskaber til den danske kultur, og at også dette barn oplever sig selv som anerkendt i netop disse færdigheder. Vi har erfaring med at børn, som kan være svage på mange områder er fantastisk dygtige til at bevæge sig til musik, til at tegne/male eller til IT.

Evaluering:

Evalueringsskulturer

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Brug af Dialog hjul, DPU, Hjernen og Hjertet - modul læreplanstemaer til hjælp ved barnets kompetencer ift. dannelse, udvikling, trivsel og læring.

Løbende evaluering af alle arrangementer ift. årshjul på personalemøder

Løbende evaluering af læreplanstemaerne i årshjulet ift. vokseninitierede aktiviteter.

Løbende evaluering af den pædagogiske praksis ved brug af Den styrkede pædagogiske læreplan og KIDS redskabet anden del.

Løbende evaluering på refleksionsmøder (stuemøder)

Løbende evaluering i læreplanstemagruppen v. medarbejdere som har Diplom i Den styrkede pædagogiske læreplan.

Brug af forældretilfredshedsundersøgelse til justering af forældresamarbejdet

Brug af børnemiljøvurdering.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Se ovenstående.

Vi ser den pædagogiske læreplan, som en dynamisk proces, som er i gang løbende og ikke kun hvert andet år.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019

Danmarks
Evalueringinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er
tilladt

Design: BGRAPHIC